

Salla Tuomikanta

LASTENSUOJELUILMOITUKSET VARHAISKASVATUKSESSA

Sosiaalialan koulutusohjelma

2014

LASTENSUOJELUILMOITUKSET VARHAISKASVATUKSESSA

Tuomikanta Salla
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalian koulutusohjelma
Marraskuu 2014
Ohjaaja: Lenita Kumpulainen, Seppo Pamppunen
Sivumäärä: 39
Liitteitä: 1

Asiasanat: lastensuojeluilmoitus, varhaiskasvatus, lastensuojelu

---

Yleisesti on tiedossa, että varhaiskasvatuksen henkilökunta tekee lastensuojeluilmoituksia vähän. Opinnäytetyössä haluttiin selvittää onko tämä totta ja jos on, niin miksi. Opinnäytetyö pyrki vastaamaan seuraaviin kysymyksiin: miten lastensuojeluilmoitukset on organisoitu eri päiväkodeissa, millaisissa tilanteissa lastensuojeluilmoituksia on tehty ja liittyykö lastensuojeluilmoitusten tekoon jonkinlaista kynnystä.

Opinnäytetyön teorian ensimmäisen osuus käsitteli lastensuojelua yleisellä tasolla. Tässä kohtaa tekstistä jätettiin pois lastensuojeluilmoitukset, joita käsiteltiin laajemmin teorian toisessa osuudessa, omana yläotsikkonaan. Kolmas osuus koostui varhaiskasvatuksesta, jossa kerrottiin yleisesti siihen liittyvät tärkeimmät asiat.

Tutkimus oli kvalitatiivinen ja aineiston hankintamenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Haastateltavina olivat neljä Satakuntalaisen kunnan varhaiskasvatuksen alue-esimiestä. Analysointimetodina käytettiin induktiivista sisällönanalyysia.

Tutkimustulosten mukaan varhaiskasvatuksen oma tukiverkko on niin laaja, mikä vaikuttaa siihen, ettei lastensuojeluilmoituksia varhaiskasvatuksesta niinkään tehdä. Vanhempien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä ja lastensuojeluilmoituksen tekemiseen ei yleisesti ottaen koettu liittyvän minkäänlaista kynnystä. Suurimpana ongelmana koettiin informaation kulun vähäisyys sosiaalitoimesta varhaiskasvatukseen sekä ylipäätään heidän välisensä yhteistyön puute.

CHILD WELFARE NOTIFICATIONS IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION

Salla Tuomikanta

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services

November 2014

Supervisor: Lenita Kumpulainen, Seppo Pamppunen

Number of pages: 39

Appendices: 1

Keywords: child welfare notification, early childhood education, child welfare

---

It is generally known fact that the number of child welfare notifications made by daycare is low. The goal in this thesis was to find out is this really true and if it is, why. Research questions in thesis were: how child welfare notifications are organized in different daycare centers, in what kind of situations child welfare notifications are made and is it difficult for employees to make child welfare notification.

The theory in this thesis consist of three parts. The first part presented child welfare in general level. Second part dealt with child welfare notifications. The third part consisted of the presentation of early childhood education in general level.

The research was qualitative. Four early childhood education superiors were interviewed using theme interview. Interviewees work in Satakunta. Inductive content analyze was used as my analyze method.

According to test results early childhood education has large assistant net and they use it efficiently. As a result daycare have only rare occasions when child welfare notification is needed. This is the main reason for a low number of child welfare notifications. Co-operation with staff and parent is intense but in general child welfare notification is done without hesitation when needed. According to the superiors the biggest problem is the lack of co-operation and the passing of information between social workers and early childhood education.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	LASTENSUOJELU.....	7
2.1	Lasten suojelu.....	8
2.2	Lastensuojelun periaatteet.....	8
2.3	Ehkäisevä lastensuojelu.....	10
2.4	Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu.....	10
3	LASTENSUOJELUILMOITUS.....	12
3.1	Yleistä lastensuojeluilmoituksista.....	12
3.2	Ilmoitusvelvollisuus.....	13
3.3	Lastensuojeluprosessin eteneminen ilmoituksen jälkeen.....	14
3.4	Mahdollisia ongelmakohtia.....	15
4	VARHAISKASVATUS.....	16
4.1	Tärkeimmät varhaiskasvatusta ohjaavat lait.....	17
4.2	Toiminta päivähoidossa.....	18
4.3	Kasvatuskumppanuus.....	19
4.4	Huolen puheeksiotto.....	20
4.5	Moniammatillinen yhteistyö.....	21
5	AINEISTON HANKINTA.....	22
6	ANALYSOINTI.....	24
7	TUTKIMUSTULOKSET.....	26
1.1	Tehdyt lastensuojeluilmoitukset.....	26
1.2	Lastensuojeluilmoituksen tekoprosessi varhaiskasvatuksessa.....	29
1.3	Ongelmat lastensuojeluilmoituksissa yleensä.....	30
8	YHTEENVETO JA POHDINTA.....	32

LÄHDELUETTELO.....	37
--------------------	----

LIITTEET

1 JOHDANTO

Tulevaisuudessa minua kiinnostaisi työskennellä lastensuojelun parissa tai päiväkodissa ja opinnäytetyöaihetta miettiessäni halusin yhdistää molemmat jollain lailla. Ensin ajattelin tutkia päiväkotien tekemiä lastensuojeluilmoituksia sosiaalitoimen näkökulmasta tutkien itse lastensuojeluilmoituksia, mutta kävi ilmi, että ilmoituksia on yllättävän vähän eikä olisi eettisesti oikein tutkia muutamaa tapausta. Lastensuojelun keskusliiton sivuillakin tiedottajana toimiva Hanna-Mari Savolainen kertoo lehdistötiedotteessa, että varhaiskasvatuksen piiristä tehdään vähemmän lastensuojeluilmoituksia, kuin muilta viranomaistahoilta. Esimerkiksi Helsingissä vuonna 2011 kaikista lastensuojeluilmoituksista 1,8 % tuli päivähoidon kautta, mikä on erittäin vähän. (Savolainen 2012.) Aihe alkoi minua tästä syystä kiinnostaa vielä enemmän ja halusin lähteä selvittämään, pitääkö tämä paikkansa ja mistäköhän se sitten johtuu. Vaihdoin aiheen näkökulman siis päiväkodin puolelle.

Opinnäytetyössäni haen vastausta siihen, miten lastensuojeluilmoitusten tekeminen on organisoitu eri päiväkodeissa ja millä perusteella ilmoitukset tehdään. Pyrin myös selvittämään, onko päiväkodin työntekijöillä jonkinlainen kynnys lastensuojeluilmoituksen tekemiseen ja löytyykö joitakin parannusehdotuksia lastensuojeluilmoituksen tekoprosessiin. Opinnäytetyössäni tutkin siis päiväkotien käytäntöjä lastensuojeluilmoitusten tekemisessä, onko ilmoituksia ylipäätään tehty ja minkälaisissa tilanteissa. Minua kiinnostavat myös mahdolliset tapaukset, joissa lastensuojeluilmoituksen tekoa on mietitty, mutta tultu siihen tulokseen, ettei ilmoitusta tehdä.

Rajasin opinnäytetyöstäni sosiaalitoimen näkökulman pois, ettei työstäni tule liian laaja. Rajasin työni koskemaan vain ja ainoastaan lastensuojeluilmoituksia, enkä ottanut mukaan esimerkiksi sosiaalitoimen ja päiväkotien yhteistyötä. Koen, että lastensuojeluilmoitukset ovat aiheena erittäin tärkeä ja suhteellisen laaja. Halusin siis antaa tälle aiheelle kaiken huomion, enkä ottaa mukaan vähän kaikkea. Etenkin kun yleisen tiedon perusteella lastensuojeluilmoitusten tekeminen tai oikeastaan tekemättä jättäminen varhaiskasvatuksessa on pienimuotoinen ongelma.

Tutkimuksestani hyötyvät päiväkodin henkilökunta sekä lastensuojelun työntekijät. Monet lastensuojelussa työskentelevät varmasti ihmettelevät päiväkodin tekemien lastensuojeluilmoitusten vähyyttä, sillä iso osa alle kouluikäisistä lapsista on päivähoidossa ja päiväkodin työntekijät näkevät heitä ja heidän vanhempiaan melkein joka arkipäivä. Näin ollen voisi ajatella, että heidän on helppo huomata lapsen mahdolliset lastensuojelua vaativat ongelmat. Opinnäytetyöni tutkimustulokset antavat uutta tietoa päiväkotien lastensuojeluilmoitusten tekoprosessista lastensuojelussa työskenteleville, mikä antaa mahdollisuuden molemminpuolisen ymmärryksen lisäämiseen. Toisen puolen ajatusten ja näkemysten ymmärtäminen auttaa aina paljon yhteistyönkin tekemistä. Lasten hyvinvoinnin kannalta olisi tärkeää, että tieto kulkisi luontevasti sosiaalitoimen ja päiväkodin välillä ja yhteistyö olisi tasa-arvoista.

2 LASTENSUOJELU

Lastensuojelulaki turvaa lapsen oikeuden turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun (Lastensuojelulaki 417/2007, 1 §). Lastensuojelulain 3 § sisältää määritelmän lastensuojelusta, jonka mukaan sitä ovat lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu. Lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun sisältyvät lastensuojelutarpeen selvitys, asiakassuunnitelma, avo- huollon tukitoimet, kiireellinen sijoitus, huostaanotto sekä sijais- ja jälkihuollon järjestäminen. Myös perheelle järjestettävä sosiaalityö kuuluu lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun. Lastensuojelun lisäksi ehkäisevää lastensuojelua järjestetään kunnan eri viranomaistahoissa, etenkin peruspalvelujen piirissä ja sen avulla edistetään ja turvataan lapsen kasvua, kehitystä, hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. (Räty 2012, 4.)

2.1 Lasten suojelu

Lastensuojelu tulisi käsittää laajasti lasten suojeluna, joka ei koske vain sosiaaliviranomaisia, vaan kaikkia muitakin viranomaisia ja jokaista kansalaista. Yhteiskunnan tulevaisuus riippuu lasten hyvästä kehityksestä, eivätkä sen edistämiseksi riitä pelkät lastensuojelun toimenpiteet, eikä pelkästään lastensuojelulaki vaan tarvitaan laajoja yhteiskunnallisia toimenpiteitä. (Taskinen 2010, 19-20.) Jokaista kansalaista ja kaikkia viranomaistahoja koskevat velvollisuudet ja lasten oikeudet on määritelty erikseen Suomen perustuslaissa sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksessa, erityisesti lapsen oikeuksien yleissopimuksessa. Näissä korostetaan lapsen edun huomioimista muuallakin kuin vain sosiaaliviranomaistahoissa. Ihmisoikeussopimuksessa määritellään muun muassa avun antaminen laillisille huoltajille heidän kasvatustehtävässään sekä muitakin kuin viranomaisia koskevana sopimuksesta löytyy muun muassa kielto syrjinnästä. Perustuslaissa taas määritellään muun muassa julkisen vallan velvollisuus lisätä lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi sekä oikeus poikkeustapauksissa puuttua perheen autonomiaan, kun lapsen oikeudet eivät muutoin ole turvattu. (Sosiaaliportin www-sivut 2014.) Lasten suojelun tavoitteena on siis taata lapsille nämä määritellyt oikeudet edistämällä lasten hyvinvointia, kehittämällä eri palveluja kasvatuksen tukemiseksi ja kehityksen turvaamiseksi sekä lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun avulla. Lasten suojelu sisältyy lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun lisäksi peruspalveluihin, kuten esimerkiksi neuvolaan, päivähoitoon ja kouluun sekä ehkäisevään lastensuojeluun. (Taskinen 2010, 19.)

2.2 Lastensuojelun periaatteet

Lastensuojelutyön keskeisimmät arvot pohjautuvat Suomen perustuslakiin ja Euroopan ihmisoikeussopimukseen. Niistä tulevat ihmisyyttä ja ihmisoikeuksia korostavat arvot sekä lapsen edun periaate ja yksityiselämän ja perhe-elämän suojan periaate. Lastensuojelulaki on erityislaki, joka säätelee lastensuojelun toimintaa. Sen keskeisimmät tavoitteet ovat turvata lapsen oikeuksien ja edun huomioon ottaminen sekä turvata lapsien ja perheiden mahdollisesti tarvitsemat palvelut ja tukitoimet. Lähtökohtana koko lastensuojelulle on lapsen etu. (Sosiaaliportin www-sivut 2014.)

Lainsäädännön mukaan vanhemmilla on ensisijainen vastuu lapsistaan. Millään ulkopuolisella taholla ei ole oikeutta puuttua perheen tilanteeseen tai kasvatuseriaateisiin ellei sille ole selkeitä perusteita. Jos lapsen kasvuolot vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä ja kehitystä tai lapsi omalla toiminnallaan vaarantaa niitä, on lastensuojelun viranomaisella velvollisuus puuttua tilanteeseen. (Taskinen 2007, 24-25.) Viranomaisen tulee puuttua tällaisiin tilanteisiin riittävän varhain ja riittävän tehokkain toimenpitein. Käytettävissä olevista auttamisen keinoista on valittava se tapa tai menettely, joka turvaa parhaiten juuri kyseisen lapsen edun toteutumisen. Jos hyvää tapaa ei löydy, on valittava lapsen kannalta vähiten huono. Laissa on korostettu avohuollon tukitoimien ensisijaisuutta ja pyrkimystä puuttua mahdollisimman vähän perheen autonomiaan ja yksityisyyteen. Tällä vaatimuksella ei kuitenkaan voida ohittaa lapsen edun toteutumista. Esimerkiksi lapsen huostaanottoon tai kiireelliseen sijoitukseen on ryhdyttävä viipymättä, jos lapsen etu sitä vaatii. (Räty 2012, 9-10.)

Lastensuojelu perustuu ensisijaisesti vapaaehtoisuuteen, joten työtä tulee tehdä yhteistyössä perheen ja lapsen kanssa. Yhteistyö edesauttaa myös lastensuojelulakiin sisällytettyä perheen jälleenyhdistämisen tavoitetta sijaishuollon toteuttamisessa. (Räty 2012, 9-10.) Myös lapselle tulisi pyrkiä takaamaan jatkuva yhteydenpito läheisiin ihmisiin, kuten vanhempiin ja sisaruksiin. Sijaishuollossa yhteydenpitoa voidaan rajata ainoastaan, jos rajoittaminen on lapsen hoidon ja kasvatuksen kannalta välttämätöntä, yhteydenpidosta on vaaraa lapsen kehitykselle tai turvallisuudelle, yhteydenpidosta on varaa läheisille, muille sijaislapsille tai henkilökunnalle tai 12 vuotta täyttänyt lapsi vastustaa yhteydenpitoa. (Mahkonen 2010, 121.)

Lastensuojelussa tulee muutenkin kiinnittää erityistä huomiota lapsen omiin mielipiteisiin ja toiveisiin, kuten lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa. Lapsen tulee saada tietoa ja hänen tulee saada osallistua itseään koskevien asioiden suunnitteluun. Hänellä tulee olla myös mahdollisuus vaikuttaa omiin asioihinsa, ikänsä ja kehitystasonsa mukaisella tavalla. Lastensuojelutyössä on otettava huomioon myös lapsen kulttuurinen, kielellinen ja uskonnollinen tausta ja niitä tulee edistää. (Taskinen 2010, 26-27.)

2.3 Ehkäisevä lastensuojelu

Ennaltaehkäisyn ja varhaisen puuttumisen merkitys on suuri sosiaali- ja terveydenhuollon lapsiperheisiin kohdistuvissa palveluissa. Lapsen kehityksen kannalta, hänen varhaiset elinvuotensa ovat merkittäviä ja kauaskantoisia. Yhteiskunnan kannattaakin pyrkiä vaikuttamaan myönteisesti lasten kasvuedellytyksiin ja panostaa siihen, että lapsiperheet onnistuvat kasvatustyössään ja. (Forss & Vatula-Pimiä 2014, 73-74.) Kunta huolehtii ehkäisevän lastensuojelun toimivuudesta ja -työn johtamisesta ja näin ollen varmistaa kaikkien lasten ja nuorten turvalliset kasvun edellytykset (Kuntaliitto 2009, 16). Ehkäisevää lastensuojelua tehdään esimerkiksi opetuksen, perusterveydenhuollon, nuorisotyön, päivähoidon sekä äitiys- ja lastenneuvolatyön parissa. Erityisesti ehkäisevillä palveluilla pyritään tukemaan vanhemmuutta. Tukea tulisi saada muun muassa vanhemmuuden stressin helpottamiseen sekä vanhemmuuteen ja lapsen kasvatukseen liittyvien tunteiden, arvojen ja uskomusten tutkimiseen. (Taskinen 2010, 32-33.) Ehkäisevän lastensuojelun järjestäminen ei vaadi lastensuojelun asiakkuutta, vaikka ehkäisevä lastensuojelu saattaa sisältää myös erityisen tuen antamista perheelle tai lapselle (Räty 2012, 5).

2.4 Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu

Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua ovat lastensuojelutarpeen selvitys, asiakassuunnitelma, avohuollon tukitoimet, kiireellinen sijoitus, huostaanotto, sekä kahteen viimeiseen liittyvä sijais- ja jälkihuollon järjestäminen sekä lapselle tai perheelle järjestettävä sosiaalityö. Lastensuojelulain 3 §:n mukaan palveluja ja tukitoimia voidaan siis järjestää yksin lapseen kohdistuvana, mutta niitä voidaan myös järjestää lapsen vanhemmille, huoltajille tai lapsesta huolta pitävillä henkilöillä. (Räty 2012, 4.)

Sosiaalitoimi selvittää lastensuojelutarpeen, kun lapsen tilanne on tullut heidän tietoonsa. Selvityksessä tarkastellaan ovatko lapsi ja vanhemmat kykeneviä selviytymään oman verkostonsa ja muiden mahdollisten viranomaisten avulla vai tarvitsevatko he lastensuojelun tarjoamaa apua ja tukitoimia. Selvitys tehdään ensisijaisesti

yhteistyössä lapsen ja vanhempien tai huoltajien kanssa, mutta jos siihen ei ole mahdollisuutta, niin se voidaan tehdä vastoin heidän tahtoaankin. (Taskinen 2010, 56-57.)

Asiakassuunnitelma tulee laatia yhteistyössä lapsen ja hänen huoltajansa sekä tarvittaessa muun laillisen edustajan, vanhemman, muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavan, taikka lapselle läheisen henkilön sekä lapsen huoltoon keskeisesti osallistuvan tahon kanssa. Asiakassuunnitelmassa arvioidaan lapsen ja perheen tilanne sekä olosuhteet ja ne asiat, joihin sosiaalityöllä pyritään vaikuttamaan ja kirjataan suunnitelma lapsen ja perheen tarvitsemista tukitoimista ja palveluista. (Räty 2012, 242.)

Toimeentulotuen ja päivähoidon lisäksi muiden mahdollisten avohuollon tukitoimien avulla voidaan esimerkiksi auttaa lasta ammatin ja asunnon hankinnassa, työhön hakemisessa, harrastuksissa, läheisten ihmissuhteiden ylläpitämisessä sekä muiden henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämisessä. Lapsen avuksi voidaan myös järjestää tukihenkilö tai -perhe ja perheen on mahdollista saada heidän omassa kodissaan tapahtuvaa perhetyötä. Muita mahdollisia avohuollon tukitoimia ovat lapsen tai koko perheen sijoitus perhe- tai laitoshoitoon sekä loma- ja virkistystoiminnan mahdollistaminen. (Lastensuojelulaki 417/2007, 36 §, 37 §.)

Kiireellisessä sijoituksessa lapsi sijoitetaan perhe- tai laitoshoitoon, jos lapsi on välittömässä vaarassa. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi vanhempien humalatila, akuutti väkivaltatilanne tai lapsen oma päihteiden käyttö tai aggressiivinen käytös. Kiireellisen sijoituksen tulisi lakata heti, kun vaara tai muu sijoitustarve on ohi, kuitenkin viimeistään 30 päivän kuluessa. (Taskinen 2010, 76.)

Huostaanotto on viimesijainen toimenpide, joka on mahdollista vain jos avohuollon tukitoimet on todettu riittämättömiksi tai niitä ei ole kyseisessä tapauksessa mahdollista järjestää. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö lasta voisi ottaa välittömästi huostaan jos lapsen etu sitä vaatii. Huostaanoton tehneellä toimielimellä on ehdoton vastuu järjestää lapsen hoito ja huolenpito. (Räty 2012, 312.)

3 LASTENSUOJELUILMOITUS

Lastensuojelulain 25 §:n mukaan ilmoitusvelvollisten on tehtävä lastensuojeluilmoitus alle 18-vuotiaasta lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttävät lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Ilmoitusta vaativia tilanteita voivat olla esimerkiksi lapsen jatkuva itku, tai muu oireilu tai lapsen oma vahingollinen käyttäytyminen, kuten päihteiden käyttö. (Taskinen 2010, 49-50.) Joissakin tapauksissa, myös perheen heikko taloudellinen tilanne voi olla perusteena lastensuojeluilmoitukselle. Tällöin lapsen tilannetta voidaan parantaa antamalla taloudellista tukea lastensuojelullisin perustein. (Sosiaaliportin www-sivut 2014.) Kyseessä voi olla virkavelvollisuuden laiminlyönti, jos viranomaisen laiminlyö ilmoitusvelvollisuuden. Esteenä lastensuojeluilmoituksen teolle ei saa olla lapsen tai huoltajien vastustaminen, eivätkä asiaan myöskään vaikuta salassapitosäännökset. Lasta ja hänen huoltajiaan olisi hyvä informoida ennen ilmoituksen tekemistä, mutta se voidaan jättää tekemättä kiireellisissä tapauksissa. (Räty 2012, 190.)

3.1 Yleistä lastensuojeluilmoituksista

Lastensuojeluilmoitus tehdään kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, mikä yleisesti ottaen tarkoittaa sosiaalivirastoa, lastensuojelutoimistoa tai vastaavaa. Ilmoitus tehdään kirjallisesti, puhelimitse, käymällä virastossa tai joissakin paikoissa myös sähköpostitse. Pääsääntöisesti lastensuojeluilmoitus tehdään omalla nimellä ja tieto annetaan myös perheelle. Tilanteissa joissa lapsen etu tai ilmoituksen tekijän turvallisuus vaarantuu henkilöllisyyden paljastamisen myötä, tämä voidaan jättää ilmoittamatta asianosaisille. (Taskinen 2010, 51-52.)

Lastensuojeluilmoituksia on kolme erilaista: perinteinen lastensuojeluilmoitus, ennakollinen lastensuojeluilmoitus sekä pyyntö lastensuojelutarpeen selvittämiseksi. Yhteinen tekijä kaikille on se, että ne voidaan tehdä salassapitovelvollisuudesta riippumatta. Ennakollinen lastensuojeluilmoitus eroaa muusta kahdesta sillä, että se teh-

dään ennen lapsen syntymää ja sen myötä lastensuojeluasias ei vielä varsinaisesti tule vireille. (Mahkonen 2012, 179.) Ennakollinen lastensuojeluilmoitus tulee tehdä, jos epäillään, että syntyvä lapsi tulee tarvitsemaan lastensuojelullisia tukitoimia heti syntymänsä jälkeen. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi äidin varma päihteiden käyttö, vakavat mielenterveysongelmat tai vapausrangaistus. Kun lastensuojeluilmoitus tehdään jo ennakkoon, niin tarvittavat palvelut on mahdollista suunnitella jo etukäteen yhdessä lapsen vanhempien kanssa. (Sosiaaliportin www-sivut 2014.) Pyyntö lastensuojelutarpeen selvittämiseksi taas tehdään aina lapsen ja hänen vanhempiensa kanssa yhdessä. Viranomaisen voi siis toteuttaa ilmoitusvelvollisuutensa yhteisymmärryksessä heidän kanssaan. Tämä edesauttaa yhteistyötä ja palvelujen järjestämisen jatkuvuutta ilmoitusvelvollisen toiminnassa ja yhteistyö lastensuojelun kanssa saattaa olla sujuvampaa. Pyyntöä yhteydessä ilmoitusvelvollisen tulee ilmoittaa pyynnön tekemiseen johtaneet syyt. Jos vanhempiin ei saada yhteyttä tai asia on niin kiireellinen, ettei pyyntöä voida toteuttaa vanhempien kanssa, niin asiasta on tehtävä lain 25 a §:n tarkoittama lastensuojeluilmoitus. (Räty 2012, 206.) Oli kyseessä sitten lastensuojeluilmoitus tai pyyntö lastensuojelutarpeen selvitykselle, niin sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on velvollisuus rekisterin pitämiseen (Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut 2014). Lastensuojeluasias voi tulla vireille myös lapsen huoltajan tekemällä lastensuojelulain mukaisella hakemuksella (Terveystieteiden tutkimuskeskuksen www-sivut 2014).

3.2 Ilmoitusvelvollisuus

Lastensuojelulain mukaan ilmoitusvelvollisia ovat sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen, nuorisotoimen, poliisitoimen ja seurakunnan palveluksessa olevat viranomaiset. Ilmoitusvelvollisuus koskee siis niin päivähoitoa, kotipalvelua, päihdehuoltoa kuin esimerkiksi toimeentulotuen viranhaltijoita. Myös hätäkeskuksissa, turvapaikanhakijoiden vastaanottoiminnassa, palo- ja pelastustoiminnassa, vankeinhoitossa, perheasioiden sovittelussa ja kaikkien näiden laissa määrättyjen viranomaistahojen luottamustoimessa toimivilla henkilöillä on ilmoitusvelvollisuus. (Räty 2012, 191-192.)

Ilmoitusvelvollisuuslaki on laajentunut viime vuosien aikana, jonka luulisi laskevan mahdollista lastensuojeluilmoituksiin liittyvää kynnystä ja muutoksista tiedottaminen on varmasti osaltaan muistuttanut ilmoitusvelvollisia heidän velvollisuudestaan lastensuojeluilmoituksen tekemiseen. 1.1.2012 laajeni velvollisuus ilmoittaa poliisille epäily lapseen kohdistuneesta seksuaalirikoksesta. Ilmoitusvelvollisilla on velvollisuus tehdä salassapitovelvollisuuden estämättä ilmoitus poliisille, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä kahdeksatoista vuotta nuorempaan henkilöön kohdistunutta rikoslain (39/1889) 20 luvussa rangaistavaksi säädettyä seksuaalirikosta. Lisäksi lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisessä käytettävään rikosrekisteriotteeseen merkitään myös pornografia- ja seksuaalirikoksista tuomitut sakkorangaistukset. (Puustinen-Korhonen 2011.) Myös lapsiin kohdistuneita pahoinpitelyrikkoksia alettiin selvittää samalla kaavalla kuin seksuaalirikoksiakin vuoden 2014 alusta lähtien (Sosiaaliportin www-sivut 2014).

3.3 Lastensuojeluprosessin eteneminen ilmoituksen jälkeen

Toimimisvelvollisuus lastensuojeluviranomaisella on sama huolimatta siitä, millä tavoin lastensuojeluasia tulee vireille (Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut 2014). Sosiaalitoimen on viipymättä arvioitava, onko lastensuojelun tarve kiireellinen, kun lastensuojeluhakemus tai lastensuojeluilmoitus on vastaanotettu. Erittäin kiireelliset tilanteet saattavat johtaa välittömään lapsen kiireelliseen sijoitukseen. Jos asia ei kuitenkaan ole näin kiireellinen, mutta todetaan, ettei ilmoitus myöskään ole aiheeton, on ryhdyttävä lastensuojelutarpeen selvitykseen. Tällöin alkaa myös lastensuojelun asiakkuus. Sosiaalityöntekijällä on seitsemän arkipäivää aikaa päättää selvitykseen ryhtymisestä. Hyvin harvoin lastensuojeluilmoitus todetaan näiden seitsemän päivän aikana tarpeettomaksi. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2014.) Asiakkuuden alkamisesta tulee välittömästi ilmoittaa lapselle ja lapsen huoltajalle (Räty 2012, 227).

Ensimmäiseksi nimetään lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä, joka vastaa lastensuojelutarpeen selvityksen tekemisestä. Lastensuojelutarpeen selvityksessä tarkastellaan lapsen tarpeita ja vanhempien valmiuksia nykyhetkellä, ylipäätään lapsen elinolosuhteita, niissä esiintyviä riskejä ja kartoitetaan mahdollisia tukitoimia kul-

loinkin kyseessä olevaan tilanteeseen. Selvitys saattaa sisältää alkutapaamisia asianosaisten kanssa sekä kotikäyntejä. Ensisijaisesti selvitystä tehdään yhdessä lapsen ja hänen huoltajansa kanssa, mutta se on tehtävä ilman heidän suostumustaan. Vastava sosiaalityöntekijä voi selvityksen yhteydessä konsultoida muitakin lapselle läheisiä henkilöitä sekä eri yhteistyötahoja ja asiantuntijoita. Jos konsultoinnille on tarvetta, joutuu sosiaalityöntekijä arvioimaan mahdollisia neuvotteluja salassa pidettävän tiedon luovutuksen kannalta. Jo pelkästään lastensuojelun asiakkuus on salassa pidettävää tietoa. Pääsääntöisesti tiedon luovuttaminen tapahtuu asiaan osallisten suostumuksella, muutoin tulee sosiaalityöntekijän arvioida tiedon luovuttamisen edellytyksiä sosiaalihuollon asiakaslain (17 ja 18 §) säännösten kautta. Lastensuojelutarpeen selvityksen tulee valmistua viimeistään kolmen kuukauden kuluttua asian vireille tulosta. Jos selvitys ei anna aiheutta lastensuojelutoimenpiteisiin, asiakkuus päättyy. (Räty 2012, 229-231.) Asiakkuuden jatkuessa lapselle on laadittava asiakassuunnitelma. Suunnitelmaa tulee tarkistaa tarvittaessa, mutta vähintään kerran vuodessa. (Taskinen 2010, 64.)

3.4 Mahdollisia ongelmakohtia

Peruspalvelujen piirissä, kuten päivähoitossa, johon opinnäytetyöni isolta osin perustuu, ilmoitusvelvollisuus ei näyttäyty päivittäin eikä edes viikoittain. Näissä toimipisteissä lastensuojeluilmoituksen tekoa saatetaan empiä ja etenkin jos lastensuojelun kanssa ei ole toimivaa yhteistyökäytäntöä. Työntekijöillä saattaa olla tunne, että ilmoitus olisi turha tai pelätään, että se johtaa lapsen huostaanottoon. Lastensuojeluilmoitus tarkoittaa kuitenkin vain lastensuojelun velvollisuutta tutkia lapsen tilanetta ja käynnistää tukitoimet. Huostaanotto on aivan äärimmäinen lastensuojelun keino. Lastensuojeluilmoitus olisi erittäin tärkeä tehdä, vaikka kyseinen perhe olisi jo lastensuojelun asiakkaana. Ilmoituksesta voidaan kuitenkin saada uutta ratkaisevaa tietoa ja joka tapauksessa se auttaa lapsen ja perheen kokonaistilanteen hahmottamista. Työntekijät pelkäävät myös useasti sitä, että huoltajat reagoivat kielteisesti kuullessaan lastensuojeluilmoituksen teosta ja sen tehneestä viranomaisesta. Tämän esittämisiksi onkin hyvä pyrkiä ilmoittamaan asiasta vanhemmille suoraan ja avoimesti ja yrittää rakentaa toimivaa yhteistyötä heidän kanssaan. (Eriksson & Arnkil 2012, 33-34.) Ongelmana voi olla myös se, että ollaan epävarmoja siitä, kuuluuko asia ni-

menomaan lastensuojelulle vai kenties terveydenhuollolle. Jos on huolta ADHD:hen, autismiin, masennukseen tai vaikka koulukypsyyteen liittyen, niin yleensä lastensuojelun tukitoimet eivät olisi riittäviä vaan lastensuojelun työntekijätkin kääntyisivät joka tapauksessa terveydenhuollon ammattihenkilöiden puoleen. (Mahkonen 2010, 223-224.) Useimmiten päivähoidossa käännytäänkin ensisijaisesti terveydenhuollon puoleen lapsen oman toiminnan kohdalla. Lastensuojeluilmoitus tehdään yleensä liittyen lapsen vanhempiin, kotiin ja ympäristötekijöihin, esimerkiksi jokin vaarallinen perhesalaisuus on tullut päivähoidon tietoon. Päivähoidosta tehdyn lastensuojeluilmoituksen voi ajatella myös juontavan juurensa päivähoidon ja lastensuojelun informaatiokatkoksesta. Jos informaation kulku toimisi, ei lastensuojeluilmoituksia välttämättä edes tarvittaisi Päivähoidon ja lastensuojelun viranomaisten yhteistyöhön voi negatiivisesti vaikuttaa se, ettei lastensuojelun viranomaisilla ole lakisääteistä velvollisuutta raportoida ilmoituksen tehneille päivähoidon työntekijöille siitä, mihin lastensuojeluilmoitus on tai ei ole johtanut. (Mahkonen 2012, 179-180.)

4 VARHAISKASVATUS

Lapsiperheiden palvelu- ja tukijärjestelmässä varhaiskasvatuspalvelut ovat keskeinen toimintakokonaisuus. Varhaiskasvatuspalveluja ovat kunnan tai yksityisen järjestämä päivähoito ja esiopetus sekä muu toiminta kuten avoin varhaiskasvatustoiminta. Päivähoitoa toteutetaan pääosin päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2014.) Lapsella on subjektiivinen oikeus päivähoidon, mikä tarkoittaa sitä, että kunnilla on ehdoton velvollisuus järjestää lapsen päivähoito vanhempien niin halutessa vanhempainpäivärahauden jälkeen oppivelvollisuuden alkuun asti. Sillä ei ole mitään merkitystä, käyvätkö vanhemmat töissä tai mikä on heidän varallisuustasonsa. Päivähoitolaki ja -asetus velvoittavat kunnat tähän. (Forss & Vatula-Pimiä 2014, 79.) Opinnäytetyössäni keskityn juuri kunnan järjestämän päivähoidon tarjoamaan varhaiskasvatukseen.

Varhaiskasvatuksessa työntekijöiden tehtävä lapsen kasvun ja kehityksen tukemisesta koostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta, joka tukee jokaisen lapsen yksilöllisiä kehityspiirteitä. Varhaiskasvatuksen tulee sisältää suunnitelmallista ja tavoitteellista yhteistoimintaa, jossa myös lapsen omaehtoisella leikillä on keskeinen merkitys. Käytännön toimintaa varhaiskasvatuksessa ohjaa lapsilähtöisyys. Tällöin kasvatusta tarkastellaan lapsen kautta, ei aikuisen kasvattamisen strategiana. Aikuinen toimii oppimisen tukijana ja luo aktiivista kasvuympäristöä lapselle. Jokainen lapsi tulee kohdata yksilönä ja lapsen luonnollista, asteittaista kehitystä ja luovuutta kunnioittaen. Keskeisen perustan lapsen oppimiselle antavat vertaisryhmä ja nimenomaan lasten yhteinen toiminta, leikki ja aikuisen tarjoamat aktiviteetit. (Häkä, Kuokkanen & Virolainen 2014, 25.) Päämääränä varhaiskasvatuksessa on vahvistaa lapsen oppimaan oppimista ja kasvua oman elämänsä ja kasvunsa vaikuttajana (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 11).

4.1 Tärkeimmät varhaiskasvatusta ohjaavat lait

Lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa kaikkia ihmisiä, näin ollen myös varhaiskasvatuksen henkilökuntaa. Sopimus korostaa ihmisarvon, yhdenvertaisuuden ja lapsen edun tärkeyttä. Vaikka sopimus keskittyykin lapseen, niin myös perheen, vanhempien ja huoltajien merkitystä lapsen elämässä korostetaan. (Mahkonen 2012, 29-30.) Varhaiskasvatuksessa yksi näkyvimmistä lapsen oikeuksista on lapsen oikeus leikkiin, lepoon ja vapaa-aikaan sekä taide- ja kulttuurielämään (Unicefin www-sivut).

Laki- ja asetus lasten päivähoidosta säätelee muun muassa päivähoidon järjestämistä, toimintamuotoja, tavoitteita, päivähoitoruokailua, palvelujen saamista omalla äidinkielellä, henkilökunnan määrää, lasten määrää sekä päivähoitopaikan tarkastamista. Ensisijaisesti lain mukaan työntekijöiden tulee tukea vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja lapsille tulee turvata jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet. (Häkä, Kuokkanen & Virolainen 2014, 28-29.)

Lastensuojelulaki asettaa varhaiskasvatuksen henkilökunnalle ilmoitusvelvollisuuden lastensuojelun tarpeessa olevasta lapsesta. Salassa pidettävien tietojen osalta sekä

niiden mahdollisista luovuttamisista henkilökuntaa ohjaavat julkisuuslaissa ja sosiaalihuollon asiakaslaissa määrätyt säädökset. (Mahkonen 2012, 47-48.)

4.2 Toiminta päivähoitossa

Päivähoitoa tarjoavat päiväkodit sekä perhepäivähoitajat. Perhepäivähoitossa yhden perhepäivähoitajan ryhmässä saa olla enintään 4 kokopäiväistä lasta ja yksi esikoululainen tai koululainen lisäksi. Perhepäivähoitaja hoitaa lapsia omassa kodissaan. (Järvenpään Yksityisten Perhepäivähoitajien yhdistyksen www-sivut 2014.) Päiväkodeissa on yleensä ryhmiä eri-ikäisille lapsille: alle 3-vuotiaille, 3-5-vuotiaille ja esikouluryhmille. Ryhmät voivat olla koko- tai puolipäiväryhmiä. Perusta käytännön toiminnalle päivähoitossa muodostuu lasten terveyden ja fyysisen kasvun huolehtimisesta, etenkin kun kyseessä ovat pienemmät lapset, jotka tarvitsevat runsaasti hoivaa ja huolenpitoa. Tärkeitä hyvinvoinnin tekijöitä ovat riittävä ravinto, lepo ja uni sekä säännöllinen päivärhythmi. Lasten yksilölliset tarpeet ja tottumukset tulee kuitenkin ottaa huomioon näissä asioissa. (Peltonen 2004, 30-31.)

Päivähoitolaki määrittelee seitsemän eri kasvatustavoitetta varhaiskasvatukselle: fyysinen, sosiaalinen, emotionaalinen, älyllinen, esteettinen, eettinen ja uskonnollinen. Fyysiseen tavoitteeseen kuuluu motorisen kasvun ja kehityksen tukeminen. Tavoitteeseen pyritään pääsemään muun muassa päivittäisellä liikkumisella niin aikuisen ohjauksessa kuin omaehtoisesti. Sosiaalinen tavoite sisällyttää käytöstavat, sosiaalisuuden ja sosiaalisten taitojen tukemisen yksin ja vertaisryhmässä sekä erilaisten mielipiteiden hyväksymisen ja ristiriitojen ratkaisemisen. Sosiaaliset taidot lapsella kehittyvät parhaiten leikin avulla. Päivähoidon järjestämä musiikkikasvatus taas tukee muun muassa emotionaalista tavoitetta eli tunteiden ilmaisua, tunne-elämän vahvistamista ja myönteisen minäkäsityksen kehittymistä. Älylliseen tavoitteeseen kuuluu kielellisen ilmaisun, ajattelukyvyn ja luovuuden kehittyminen, käsite- ja sanavaraston laajentuminen sekä muistin kehittyminen. Esteettiseen tavoitteeseen pyritään taidekasvatuksen avulla ja esimerkiksi luontoretkien järjestämisellä. Askartelut, ompelut ja maalaamiset rikastuttavat lapsen mielikuvitusta ja luovuutta, mutta kehittävät myös hienomotoriikkaa. Luontoretkillä taas saadaan lapset kiinnostumaan luonnosta. Eettisellä kasvatuksella tarkoitetaan lapsen ohjaamista inhimillisyyteen ja oikeuden-

mukaisuuteen. Päivähoidossa tulee myös tukea lasten uskontokasvatusta. (Järvinen, Laine, Hellman-Suominen 2009, 128-131.) Leikkiä tulisi käyttää paljon hyödyksi päivähoitossa, sillä sen avulla voidaan edesauttaa lapsen osaamista ja oppimista monilla eri osa-alueilla. Lapsi saattaa tehdä esimerkiksi mielellään palapelejä itseksensä lattialla ilman valvomista, koska se on hänelle silloin leikkiä. Asia saattaa olla toinen, kun hänet istutetaan pöydän viereen sitä tekemään aikuisen valvonnassa, jolloin leikin tunne saattaa kadota. (Howard 2010, 152.)

Keskeinen päivähoiton henkilökunnan työväline on varhaiskasvatussuunnitelma. Se on myös koko kunnan varhaiskasvatuksen ohjauksen väline. Sen tuottamiseen, toteuttamiseen, seurantaan ja arviointiin sitoutuu koko henkilöstö. Jokaisen kunnan tulee laatia oma varhaiskasvatussuunnitelmansa, joka sopii juuri kyseisin kunnan käytäntöihin ja suunnitelmiin. Suunnitelma pitää sisällään muun muassa varhaiskasvatuksen toiminta-ajatuksen ja arvot, päämäärät ja tavoitteet, varhaiskasvatuksen toteuttamis-osion, moniammatillisen ja verkostoyhteistyön sekä kasvatuskumppanuuden ja vanhempien osallisuuden toteutumisen. (Heikkilä, Välimäki & Ihalainen 2007, 43-44.)

4.3 Kasvatuskumppanuus

Päivähoitolaki velvoittaa päivähoiton henkilökuntaa tukemaan lasten huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä yhdessä heidän kanssaan. Varhaiskasvatuksen maailmassa tätä yhteistyötä kutsutaan kasvatuskumppanuudeksi. Kasvatuskumppanuudessa henkilökunta ja vanhemmat sitoutuvat tietoisesti toimimaan yhdessä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa. (Kalliala 2012, 92.)

Kasvatuskumppanuudessa korostetaan vanhemmuutta lapsen ensisijaisena ihmissuhteena ja tätä ihmissuhdetta pyritään tukemaan lisäämällä vanhemman ymmärrystä lapsen tarpeista ja kehityksestä. Työntekijöiden tulisi arvostaa, välittää ja olla avoimesti kiinnostuneita lapsesta ja tämän kasvuympäristöstä. Vanhempien näkökulmistakin tulee olla kiinnostunut, vaikka ne eroaisivat työntekijöiden omista tai olisivat lapsen kannalta huonojakin. Väittelemisen sijaan vanhemman kanssa olisi hyvä yh-

dessä pohdiskella ja pyrkiä löytämään uusia vaihtoehtoisia toimintatapoja, jotta yhteistyö toimisi. (Kanninen & Sigfrids 2012, 133-135.) Työntekijät voivat saada arvokasta tietoa vanhemmilta, jotka voivat edesauttaa lapsen opetusta päivähoidossa. Vanhemmat osaavat muun muassa kertoa lastensa harrastuksista ja mielenkiinnon kohteista, joita voi hyödyntää lapsen oppimisen helpottamiseksi. Tietysti informaation ja vinkkien kulun tulisi toimia myös työntekijöiltä vanhemmille. (Glauert, Heel & Cook 2007, 133.) Yhteisymmärrys työntekijöiden ja vanhempien välillä on siis erittäin tärkeää. Vanhempien tulee tietää kasvatuksen tavoitteista ja heitä tulee avoimesti tiedottaa kaikista lasta koskevista asioista ja antaa heille myös mahdollisuus vaikuttaa lapsen elämään päivähoidossakin. Vain tällöin voi olettaa, että vanhemmatkin pystyisivät avoimesti kertomaan esimerkiksi mahdollisista ongelmistaan lapsen kanssa. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 118.)

4.4 Huolen puheeksiotto

Viime aikoina varhaiskasvatuksessa on paljon puhuttu varhaisesta puuttumisesta, huolen vyöhykkeistä sekä huolen heräämisestä. Nämä käsitteet viittaavat lapsen ja perheen ongelmiin, joihin henkilöstön tulisi tarttua mahdollisimman nopeasti ne havaittuaan. Tällaiset lasten ongelmat ilmenevät päivähoidossa erilaisina oppimisen, käyttäytymisen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen vaikeuksina. Puuttumisen tarvetta jäsennetään niin sanotun huolen vyöhykkeistön avulla. Vyöhykkeistössä on neljä osaa sen mukaan, millainen huoli työntekijällä lapsesta on: 1. huoleton tilanne, 2. pieni huoli, 3. ns. huolen harmaa vyöhyke sekä 4. suuri huoli. Harmaalla vyöhykkeellä työntekijä kokee, etteivät hänen omat auttamiskeinonsa riitä, vaan tarvitaan lisää tukea. (Keskinen 2004, 203-204.)

Huolen puheeksi ottamiselle on omat menetelmänsä joita voi käyttää helpottamaan vaikeaa tilannetta, kun asia on otettava puheeksi huoltajien kanssa. Puheeksi otto tulee toteuttaa kunnioittavana ja avoimena keskusteluna, jossa päätehtävänä on saada yhdessä huoltajien kanssa liittouma lasta koskevan huolen poistamiseksi. Tukena tälle keskustelulle työntekijä voi käyttää lomaketta, jossa asiaa lähestytään ennakoiden. Ensimmäinen kysymyssarja on työntekijälle ennen keskustelua, jossa hän voi pohtia huoltaan ja mitä tapahtuisi, jos asiaa ei otettaisikaan esille. Toinen kysymys-

sarja on sille hetkelle, kun työntekijä on juuri valmistautumassa tapaamaan huoltajia. Nämä kysymykset pyrkivät auttamaan työntekijää löytämään arvostavan ja luontevan tavan ilmaista huolensa. Kysymykset laittavat pohtimaan omaa käyttäytymistä keskustelun aikana ja siinä ennakoidaan puheeksiottamistilanteen tapahtumia, jotta työntekijä voisi paremmin valmistautua tulevaan. Kolmatta kysymyssarjaa tulisi pohtia pian keskustelun jälkeen. Niiden avulla käydään läpi sitä, miten keskustelu meni ja työntekijä voi puidä omia ajatuksiaan ja tuntemuksiaan. (Eriksson & Arnkil 2012, 12-13.)

4.5 Moniammatillinen yhteistyö

Päivähoidon henkilökunta on jo usein itsessään moniammatillinen tiimi, sillä henkilökuntaan saattaa kuulua monen eri koulutuksen omaavia henkilöitä: lastentarhanopettaja, sosiaalikasvattaja, sosionomi, erityislastentarhanopettaja, kiertävä erityislastentarhanopettaja, lähihoitaja, lastenhoitaja, päivähoitaja sekä perhepäivähoitaja. Moniammatillisuus voi päivähoitossa kasvaa kuitenkin melkoisiin mittoihin mahdollisten yhteistyötahojen myötä, joita voivat olla päivähoitoyhteistyön esimies, kiertävä erityislastentarhanopettaja, erityislastentarhanopettaja, edellisen hoitopaikan hoitajat, terveyskeskus/sairaala, perheneuvola, seurakunta, psykologi, kuntoutusohjaaja, terapeutit, sosiaalitoimi sekä koulu. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 94-96.)

Suomessa ei ole lakia, joka kieltäisi päivähoitoyhteistyön henkilökunnalta moniammatillisen yhteistyön, mutta on olemassa lukuisia säädöksiä siitä, milloin ammattihenkilöillä on velvollisuus moniammatilliseen yhteistyöhön. Kaikille näille säädöksille on yhteistä se, että ne ovat yleisluontoisia ja se että niissä korostetaan poikkeamaa muutoin noudatettavasta salassapitovelvollisuudesta. Velvollisuus salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen päivähoitoyhteistyön työntekijöiden osalta määritellään lähinnä lastensuojelulaissa, perusopetuslaissa, rikoslaissa sekä poliisilaissa. Yhteistyö on sallittua myös silloin, kun salassa pidettävän tiedon paljastamiseen on saatu sen lupa, jonka salaisuudesta on kysymys tai ylipäätään, kun kyseessä on lapsen edun edistäminen. Eri asia kuitenkin on, missä tilanteessa taas päivähoitoyhteistyön viranomaiset voivat vaatia salassa pidettäviä tietoja yhteistyökumppaneilta. Aina voi pyytää, mutta on eri asia, miten tietopyynnön kohteena olevat suhtautuvat. Esimerkiksi terveydenhuollon am-

mattilaisilla ja sosiaalitoimella on erittäin tiukat säädökset salassapitovelvollisuudesta. Tämän sanotaan usein olevan yhteistyön esteenä, vaikka pääsääntöisesti laki sallii yhteistyön silloin, kun eri sektoreilla toimivien perustehtävät ovat samansuuntaisia, esimerkiksi taustalla kaikilla on lapsen hoidon asianmukainen järjestäminen, sekä jos salassapitovelvollisuudesta irtaantuminen on välttämätöntä lapsen edun toteutumiseksi. Tästä voidaan päätellä, että yhteistyötä rajoittavat monet muut seikat kuin lainsäädäntö ja salassapitosäännökset. Mahdollisia syitä voivat olla esimerkiksi rajoittava ammattiyhteisö, yhteensopimattomat ”henkilökemiat” sekä perinteet ja muutosvastarinta. (Mahkonen 2012, 120-134.)

5 AINEISTON HANKINTA

Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä saamaan tilastollisia yleistyksiä. Tällöin aineiston koolla ei ole niinkään merkitystä tutkimuksen onnistumisen kannalta, vaan se on pitkälti tutkimuskohtainen. Aineistoa tarvitaan juuri sen verran, kuin kyseisen aiheen kannalta on välttämätöntä. (Alasuutari 2007, 38-39.)

Olen haastatellut neljää Satakuntalaisen kunnan varhaiskasvatuksen alue-esimiestä. Aineiston keruun menetelmänä olen käyttänyt eliittiotantaa. Se tarkoittaa, että tutkimuksen tiedonantajiksi valitaan vain ne henkilöt, joilta odotetaan saavan parhaiten tietoa tutkittavasta asiasta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 86). Alue-esimiehien pitäisi varmuudella olla selvillä heidän päiväkotinsa ja perhepäivähoitajiensa käytännöistä lastensuojeluilmoitusten suhteen ja heidän tulisi olla perillä tehdyistä ilmoituksista. He ovat myös vastuussa työntekijöidensä perehdyttämisestä, joten heillä on hyvä käsitys siitä, mitä heidän työntekijänsä tietävät lastensuojeluilmoituksista ja niiden tekemisestä.

Otin ensimmäiseksi yhteyttä kyseessä olevan Satakuntalaisen kunnan varhaiskasvatuspäällikköön ja pyysin häneltä tutkimuslupan. Tämän jälkeen otin yhteyttä puhelimitse alue-esimiehiin ja pyysin lupaa tulla haastattelemaan ja varasimme samalla

myös haastatteluajat. Viikko ennen varattua haastattelu-aikaa lähetin jokaiselle tutkimussuunnitelmani luettavaksi ja listan teemoista, joita haastattelussa käsitellään. Haastattelussa käsiteltävät aiheet on perusteltua antaa haastateltaville tutustuttavaksi jo hyvissä ajoin etukäteen, kun haluaa saada mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73). Liitteenä haastatteluja varten tekemäni teema-haastattelurunko (Liite 1).

Haastateltavieni alaisuuteen kuuluu yhteensä n. 30 perhepäivähoitajaa, avoin päiväkotikoti, kolme päiväkotia, vuoropäiväkotikoti, sekä viisi päiväkotiryhmää. Kunnassa toimii myös neljä esikoululaisryhmää. Henkilöstöön kuuluu lastentarhaopettajia, lastenhoitajia, avustajia, lähihoitajia ja perhepäivähoitajia. Kahdessa isommassa päiväkodissa lapsia on molemmissa 70-80, kun taas pienimmissä päiväkotiryhmissä on lapsia n. 12.

Haastattelut tein teemahaastatteluna. Teemahaastattelussa haastattelu kohdennetaan eri teemoihin, joista keskustellaan. Yksityiskohtaisia kysymyksiä ei siis ole, vaan haastattelu etenee teemojen mukaan. Tällöin tutkittavien ääni pääsee paremmin kuuluviin. Haastattelu on siis puolistrukturoitu, mutta se ei kuitenkaan ole yhtä vapaa kuin syvä haastattelu. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 48.) Teemahaastattelu on yksinkertaisesti sanottuna keskustelu, jossa tutkija pyrkii vuorovaikutuksessa saamaan selville häntä kiinnostavat asiat haastateltavalta. Kaikki teema-alueet käydään läpi jokaisen haastateltavan kanssa, mutta niiden järjestys ja laajuus voivat vaihdella haastattelusta toiseen, haastateltavasta riippuen. (Eskola & Vastamäki 2007, 25-27.) Haastattelut nauhoitin ja litteroin ja niistä tuli yhteensä 24 sivua tekstiä.

Kun haastatteluaineisto muutetaan tekstimuotoon analysoitavaksi eikä tunnisteidensäilyttäminen aineistossa ole analyysille välttämätöntä, poistetaan tunnistetiedot eli aineisto anonymisoidaan. Anonymisointi aloitetaan yleensä jo litterointivaiheessa, jolloin poistetaan heti suorat tunnistetiedot: haastateltavan nimi, tarkat yhteystiedot ja syntymäaika. Haastatteluissa saattaa esiintyä myös epäsuoria tunnistetietoja, kuten asuinpaikkakunta, sukupuoli ja koulutustausta, jotka tulee tarpeen mukaan poistaa analysointivaiheessa. (Kuula & Tiitinen 2010, 452.) Osa haastateltavista ei halunnut nimeään julki, eikä se myöskään ole työlleni välttämätöntä, joten olen anonymisoinut aineiston, eli poistanut suorat ja epäsuorat tunnistetiedot. Annoin jokaiselle haastatel-

tavalle sattumanvaraisessa järjestyksessä koodinumeron (H1, H2...), joita käytin aineistolainauksen yhteydessä.

6 ANALYYSOINTI

Analysointimetodinä käytän induktiivista sisällönanalyysia eli aineistollista lähdteanalyysia. Sisällönanalyysia voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Induktiivisessa aineiston analyysissa analyysiyksiköt eivät ole ennalta sovittuja vaan ne valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävänasettelun mukaisesti. Aikaisemmat havainnot, tiedot tai teoriat eivät saisi vaikuttaa analyysin toteuttamiseen tai lopputulokseen. Ongelmana induktiivisessa analyysissä onkin, pystyykö tutkija unohtamaan ennakkoluulonsa ja antaa analyysin tapahtua aineiston tiedonantajien ohella. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91-96.)

Ennen analyysin aloittamista tutkijan täytyy määrittää analyysiyksikkö. Analyysiyksikkö voi olla yksittäinen sana, lauseen osa tai ajatuskokonaisuus, joka sisältää useita lauseita. Tutkimuskysymykset määrittävät analyysiyksikön. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.) Omassa tutkimuksessani olen käytettäväksi analyysiyksiköksi valinnut ajatuskokonaisuuden, joka muodostuu yhdestä tai useammasta lauseesta. Analyysin tehtävänä on jollakin tavalla tiivistää sekä jäsentää aineisto, mutta sellaisella tavalla, ettei mitään olennaista jää pois, vaan sen informaatioarvo kasvaa (Eskola 2007, 172-173). Ensimmäinen vaihe analyysissä on pelkistäminen. Pelkistämässä aukikirjoitetusta haastatteluaineistosta karsitaan tutkimukselle epäolennaiset kohdat pois. Aineisto koodataan eli siitä kirjataan ylös tutkimuskysymyksiä vastaavat ilmaisut. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109.)

Haastatteluista saatu aineisto on pelkistämisen jälkeen ryhmiteltävä eri luokkiin. Haastattelut on luettava huolella läpi, sillä johonkin kysymykseen voi löytyä vastauksia ja kommentteja eri puolilta haastatteluja. (Eskola 2007, 170). Aineiston klusterisoinnissa eli ryhmittelyssä aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja/tai eroavuuksia kuvaavia käsitteitä. Samaa asiaa tarkoittavat käsitteet ryhmitellään ja yhdistetään

luokaksi ja se nimetään luokan sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Näitä luokkia kutsutaan alaluokiksi. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.) Olen tekstinkäsittelyohjelman avulla järjestänyt kaikista haastatteluista saadun aineistoni yhteen asiakirjaan, kaikki joidenkin otsikoiden alle. Tämän tein kokoamalla jokaisesta haastattelusta ne kohdat, joissa puhuttiin samasta asiasta ja annoin ryhmälle sitä kuvaavan nimen. Ryhmiä, eli alaluokkia, muodostui yhteensä 13.

Ryhmittelyä seuraa abstrahointi, eli käsitteellistäminen, jossa valikoidun tiedon perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Käsitteellistämässä edetään alkuperäisinformaation käyttämistä kielellisistä ilmauksista teoreettisiin käsitteisiin ja johdopäätöksiin. Ryhmittely on jo osa abstrahointia. Abstrahoinnissa jatketaan luokitus-ten yhdistämistä, niin kauan kuin se on aineiston sisällön näkökulmasta mahdollista. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 111.) Olen muodostanut isompia kokonaisuuksia, eli yläluokkia, ryhmittelyssä muodostamistani alaluokista. Yläluokat muodostuivat niistä luokista, joiden katsoin käsittelevän samaa aihepiiriä. Tässä vaiheessa luovuin myös alkuperäisilmauksista ja aukikirjoitin haastateltavien puhetta loogisiksi kokonaisuuksiksi. Yläluokkia muodostui kolme kappaletta.

Pelkkä luokittelu ei tarkoita samaa kuin analysointi. Ei riitä, että tehdään luokittelu, ja kerrotaan, mitä mihinkin luokkaan ja alaluokkaan on kertynyt. Analyysivaiheen tarkoituksena on saada aineistosta systemaattisesti läpikäyden irti jotain, joka suorissa lainauksissa ei sellaisenaan ole läsnä. (Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 19.)

Laadullisen tutkimuksen validiteettiin, eli tutkimuksen pätevyyteen ja luotettavuuteen vaikuttaa tutkijan kyky pystyä osoittamaan, että juuri kyseisellä tutkimusasetelmalla ja valittua kohderyhmää tutkimalla voidaan vastata tutkimuksen kysymyksenasetteluun. Tutkijan on myös erityisen tärkeää paneutua teoreettisiin kysymyksiin sekä tutustua eri aineistotyyppeihin, jotta hän voi yhdistää teoreettisia käsitteitä tutkimusaineistosta nousseisiin käsitteisiin. (Anttila 1998.)

Reliabiliteetin, eli luotettavuuden, lisäämiseksi tutkijan tulee pelkistää aineistonsa niin, että se kuitenkin kuvaa mahdollisimman luotettavasti tutkittavaa ilmiötä. Tutkijan tulee myös osoittaa luotettavasti yhteys aineistonsa ja tulostensa välillä. (Latvala

& Vanhanen-Nuutinen 2003, 36.) Tutkija on laadullisessa tutkimuksessa tutkimusasetelman luoja ja tulkitsija, jolloin ongelmaksi voi muodostua, ettei tutkija pyri ymmärtämään ja kuulemaan tiedonantajia itsenään vaan suodattaa tiedonantajien kertomuksen oman kehyksensä läpi (Tuomi & Sarajärvi 2009, 136). Tutkijan on tärkeää myös, aukikirjoittaa selkeästi analyysivaihe, jotta lukijoiden on mahdollista päätellä, miten tutkija on päätenyt raportoitaviin tuloksiin (Ruusuvoori, Nikander & Hyvärinen 2010, 15).

Olen ottanut huomioon luotettavuuden kriteerit ja pyrkinyt tekemään luotettavaa tutkimusta. Valitsin haastateltavikseni varhaiskasvatuksen alue-esimiehiä, koska koin, että heidän tietonsa vastaavat parhaiten tutkimuskysymyksiini. Olen myös valinnut teoreettiseen viitekehukseeni juuri ne asiat, jotka ovat olennaisia tutkimukseni kannalta ja ovat loogisesti yhteydessä tutkimusaineistooni. Analysoinnissa pyrin käyttämään paljon suoria lainauksia haastateltavieni puheista, jolloin yhteys aineiston ja tulosten välillä näkyy selvemmin. Analyysivaiheen kirjoitan mahdollisimman selkeästi ja tarkkaan lukijoiden nähtäväksi. Tiedostan, että itselläni on ennakkokäsityksiä aiheesta, joten olen pyrkinyt tekemään analysoinnin johdonmukaisesti ja menetelmällisesti haastateltavieni ja heidän puheidensa pohjalta. Tiedostan, että tutkimustulokseni eivät ole yleistettävissä, sillä aineistoni on verraten pieni. Uskon, että tutkimustulokseni ovat kuitenkin vähintään suuntaa-antavia ja valottavat lastensuojeluilmoitusten tekoa varhaiskasvatuksen näkökulmasta.

7 TUTKIMUSTULOKSET

1.1 Tehdyt lastensuojeluilmoitukset

Jokaisella alue-esimiehellä oli lastensuojeluilmoitukseen jonkinlainen kokemuspinta. Kysyttäessä, kuinka monta lastensuojeluilmoitusta heidän esimiesaikanaan on tehty, vastauksina tuli ”muutamia”, ”pari kolme”, ”yksi” sekä ”joskus varmaan mut ei pal-

joo”. Osa ilmoituksista oli tehty vuosina 2012 ja 2013, mutta puhuttiin myös monia vuosia sitten tehdyistä lastensuojeluilmoituksista.

Lastensuojeluilmoituksiin johtaneita syitä olivat vanhemman kykenemättömyys toimia vanhempana, inestiepäily, vanhempien epämääräinen huolehtiminen lapsesta, lapsen kertomat puheet kotioloista ja lapsen huolestuttava käyttäytyminen sekä perheen pienten lasten kotona yksinään viettämä runsas aika. Mitään varsinaista kriteeristöä lastensuojeluilmoituksen tekemiseen ei kellään alue-esimiehellä ollut. Heistä jokainen koki, että ilmoituksen tekeminen on tapauskohtaista ja tehdään, jos se koetaan tarpeelliseksi. Haastateltavien mukaan lastensuojeluilmoitus ei ole kuitenkaan ensimmäinen vaihtoehto, vaan se tehdään siinä vaiheessa, kun varhaiskasvatuksen tarjoama oma tuki ei enää riitä.

Meil on niin hyvä tukiverkko muuten, että ei se meidän ensimmäinen vaihtoehto oo tietenkään, niinku ei pidäkään olla. (H1)

Ilmeni myös, että yhden haastateltavan mukaan tilanne muuttuu, jos huolta herättäneellä perheellä on jo olemassa oleva lastensuojeluasiakkuus. Jos päivähoidossa herää huoli lapsen tai perheen tilanteesta, alue-esimies puhuu vanhempien kanssa asiasta, mutta lastensuojeluilmoitusta hän ei tee, koska ajattelee, että asia on sosiaalitoimella jo hoidossa. Haastateltavan mukaan näissä tilanteissa päivähoidosta tehdään lastensuojeluilmoitus vain, mikäli kyseessä on akuutti tilanne.

Alue-esimiehistä vain yksi koki, että sellaisia tilanteita on ollut, jolloin lastensuojeluilmoitusta on mietitty, mutta on päädytty siihen, että sitä ei tehdä. Huoli on tällöin herännyt lapsen epäsiistin ulkonäön ja lapsen puheiden vuoksi. Syy siihen, ettei lastensuojeluilmoitusta oltu tehty, oli se, että kävi ilmi perheellä olevan jo ennestään lastensuojeluasiakkuus olemassa. Haastateltava koki, että maailmanmeno on muuttunut paljon niiden kahdenkymmenen vuoden aikana, jona hän on toiminut päiväkodin johtajana ja nykypäivänä tuollaisia tilanteita, joissa lastensuojeluilmoitusta joudutaan harkitsemaan, saattaa tulla useammin vastaan. Muut haastateltavat olivat sitä mieltä, ettei ilmoituksen tekemistä niinkään mietitä, vaan se tehdään, jos sellainen olo tulee ja tilanne niin vaatii.

Tottakai se viedään loppuun asti sitte siin kohtaa jos se tilanne sen vaatii että ei sit jäädä ihmetteleen ja odotteleen (H2)

Päivähoidon laajan tukiverkoston vuoksi se ei kuitenkaan yleisesti ottaen ole ensimmäinen vaihtoehto.

Kyseessä olevassa kunnassa tehtyjen lastensuojeluilmoitusten määrä on melko vähäinen ja keskustelua haastateltavien kanssa syntyi siitä, mistä tämä johtuu. Yksi haastateltavista kertoi, että hänen alaisuudessaan on vuosittain niin pieni määrä perheitä, että se vaikuttaa paljon tehtyjen ilmoitusten lukumäärään. Hänen mukaansa myös lapset ovat olleet päivähoidossa niin reippaita, ettei tarvetta lastensuojeluilmoituksiin ole tullut. Hän koki kuitenkin myös, että lastensuojeluilmoituksen tekemiseen on eräänlainen kynnyks, eli pienistä asioista sitä ei aleta tehdä eikä lastensuojeluilmoituksen tekeminen ole missään nimessä helppo asia. Toisaalta haastateltavat toivat esille myös, että päivähoidon piirissä olevat perheet ovat olleet hyvin toimeentulevia ja keskiluokkaisia, tavallisia perheitä, mikä heijastuu siihen, ettei lapsilla ole ollut mitään suuria ongelmia.

*Miks me nyt sitte tehään lastensuojeluilmoitus jos ei o lapsella hätää?
(H2)*

Työntekijät keskustelevat vanhempien kanssa päivittäin ja ovat heidän kanssaan tiiviissä yhteistyössä, joten tiedonpuutteen lapsen tilanteesta ei nähty olevan syynä ilmoitusten vähyyteen.

Kyl mun mielest niinko tietoo on ja tiedetään että en usko et se siitä on ainakaan kiinni. (H3)

Yksi haastateltavista nosti esille päiväkodin tukiverkoston merkityksen. Mikäli lapsella alkaa ilmetä ongelmia hänen siirryttyään päivähoidosta kouluun, saatetaan syyttävä sormi osoittaa kohti päivähoitoa ja ihmetellä, miksei siellä ole tehty aikaisemmin mitään. Haastateltavan mukaan päivähoidossa lapsen arki saadaan pyörimään laajan tukiverkoston avulla eikä lapsella ole silloin enää varsinaisia huolta herättäviä ongelmia. Koulun myötä taas lapsen elämä usein muuttuu paljon. Lapsi ei ole enää koko aikaa vanhempiensa valvovan silmän alla. Vanhemmat eivät enää kuljeta kouluun, vaan usein koulumatka kuljetaan yksin. Kaveripiiri laajenee eikä välttämättä pelkästään hyvillä kavereilla. Koulumatkalla lapsi saattaa olla tekemisissä myös vanhempien oppilaiden kanssa, jotka voivat muun muassa tarjota tälle tupakkaa. Päivähoidossa työntekijöille voi herätä epäilyksiä siitä, että jollekin lapselle saattaa

tulla koulussa ongelmia, mutta vielä päivähoitossa kuitenkin kaikki saadaan pyörimään.

*Pitäiskö lastensuojeluilmoituksia ruveta tekemään mutu-tuntumalla?
(H1)*

1.2 Lastensuojeluilmoituksen tekoprosessi varhaiskasvatuksessa

Kyseisessä kunnassa ei ole varsinaisesti ollut koulutusta varhaiskasvatuksen työntekijöille lastensuojeluilmoituksia koskien. Lähivuosina tehdyn opinnäytetyön myötä osa työntekijöistä on kuitenkin saanut siihen hieman perehdytystä. Koulutuksia ei myöskään koettu tarpeellisiksi, sillä jokainen haastateltavista oli sitä mieltä, että heidän alaisensa tietävät miten lastensuojeluilmoitus tehdään ja milloin se tulee tehdä. Yksi haastateltavista nosti esille, että varhaiskasvatussuunnitelmassa ja esiopetus-suunnitelmassa on erikseen osuus lastensuojeluilmoituksista ja työntekijät ovat perehtyneet niihin. Toinen taas ajatteli, että lastensuojeluilmoitusten teko kuuluu jokaisen työntekijän ammattitaitoon eikä ole niin ihmeellinen asia, että vaatisi lisäkoulutusta.

Ei siin oo mitään semmosta, että ois joku outo juttu, et se on ihan arkea.(H2)

Kaksi haastateltavista koki, että vastuu lastensuojeluilmoituksen tekemisestä on sillä työntekijällä, joka ilmoitukseen johtaneen asian on huomannut. Kaksi muuta haastateltavaa ajatteli, että he itse esimiehinä ovat päävastuussa. Toinen alue-esimiehistä kertoi, että ilmoitusten teossa on hyvin vahvasti aina mukana myös erityislastentarhaopettaja ja hänen nimensä tulee lastensuojeluilmoitukseen johtajan nimen lisäksi.

Kaikki haastateltavat kokivat, että huolen heräämisen jälkeen ollaan vielä kaukana lastensuojeluilmoituksesta.

Me keskustellaan siit asiast jo paljon ennen ku me puhutaan viel ees lastensuojeluilmoituksesta.(H1)

Ensimmäiseksi lapsen tilanteesta puhutaan yksikön sisällä esimiehen ja muiden työntekijöiden kanssa ja mietitään yhdessä mahdollisia keinoja tilanteen parantamiseksi. Myös vanhempien kanssa huoli otetaan puheeksi heti alussa ja yritetään selvittää asiaa heidän kanssaan.

*Vanhempien kans jutellaan aina ekana et me ei tehdä mitään niitten se-
län takana. (H1)*

Työntekijät voivat puhua vanhempien kanssa muun muassa jokapäiväisillä tapaami-
silla, vanhempainvarteissa sekä vanhempainilloissa. Jokainen haastateltavista kertoi,
että mikäli keinoja lapsen tilanteen parantamiseen ei talon sisältä löydy, otetaan yh-
teyttä kiertävään erityislastentarhaopettajaan. Yksi haastateltavista totesi hänen ole-
van mukana asiassa loppuun asti, vaikka konsultoitaisiin muitakin tahoja. Muita päi-
vähoidon käyttämiä yhteistyötahoja ovat terveydenhoitajat, perheneuvola, muu eri-
tyislastentarhaopettaja sekä mahdolliset lapsen kanssa toimineet terapeutit. Yhden
haastateltavan mukaan vanhemmilta kysytään aina ensin lupa siihen, saadaanko ottaa
yhteyttä johonkin ulkopuoliseen tahoon heidän asiassaan. Jos varhaiskasvatuksen
omat tukiverkostot eivät ole riittäviä, ryhdytään tekemään lastensuojeluilmoitusta.
Jokainen haastateltava oli sitä mieltä, että ilmoituksen tekemisestä kerrotaan aina
ensin vanhemmille.

1.3 Ongelmat lastensuojeluilmoituksissa yleensä

Lastensuojeluilmoitukseen liittyvissä asioissa jokainen haastateltavista koki suurim-
miksi ongelmiksi informaation kulun vähyden sosiaalitoimesta varhaiskasvatukseen
sekä ylipäättään heidän välisensä yhteistyön puutteen. Kaikki haastateltavat toivoivat,
että lastensuojeluilmoituksen teon jälkeen he saisivat olla mukana edes joissain per-
heen kanssa järjestettävissä lastensuojelupalavereissa tai edes jonkinlaista yhteyden-
ottoa sosiaalityöntekijältä, jotta päivähoidon henkilökunnallakin olisi jonkinlainen
kuva siitä, mitä on tapahtumassa. Kaksi haastateltavista oli sitä mieltä, että asiassa on
menty muutaman viime vuoden aikana hieman eteenpäin ja he kertoivat saaneensa-
kin muutaman puhelinoiton sosiaalitoimesta. Haastateltavien mukaan sosiaalityön-
tekijän yhteydenoton avulla lapsen päivähoitoa olisi helpompi suunnitella ja järjes-
tää. Lisäksi työntekijät pystyisivät paremmin ymmärtämään lapsen käytöstä ja siihen
olisi heidänkin helpompi puuttua. Kukaan haastateltavista ei kuitenkaan toivonut
mitään yksityiskohtaista selvitystä esimerkiksi vanhempien mielenterveysongelmista,
vaan jonkinlaista tietoa edes siitä, että perheelle järjestetään apua ja ovatko perheen
asiat menossa parempaan suuntaan vai eivät.

Ei todellakaan tarvi tietää, mitä siellä perheessä tapahtuu muuta kun meillekin se välttämätön tieto lapsen hyvinvoinnin kannalta.(H2)

Salassapitovelvoitteesta huolimatta haastateltavat olivat sitä mieltä, että lapsen edun nimissä heillekin saa varmasti jotain tietoa luovuttaa. Vanhempien luvalla saa ottaa yhteyttä ulkopuolisiin tahoihin ja yksi haastateltavista olikin sitä mieltä, että vanhemmilta tulisi aina lastensuojelutarpeen aloituspalaverissa kysyä, saako sosiaalityöntekijä olla yhteydessä päivähoitoon, oli lastensuojeluilmoitus sitten tullut päivähoidosta tai joltakin muulta taholta.

Eikö siin tilantees ole ihan luontevaa et vanhemmilt kysytään ja sanotaan et saammehan olla yhteydessä päivähoitoon? (H4)

Muutenkin haastateltava koki, ettei voida puhua lapsen parhaaksi toimimisesta, jos asioista ei keskustella kaikkien niiden kanssa, jotka ovat fyysisesti joka päivä lapsen kanssa tekemisissä.

Lapsi on yleensä ison osan päivästänsä päivähoidossa, joten ihmetystä haastateltavien keskuudessa herätti myös se, ettei sosiaalitoimesta soitella ja kysellä millainen lapsi on päivähoidossa, miten hän käyttäytyy ja miltä hän vaikuttaa päivähoidon henkilökunnan mielestä. Yksi haastateltavista koki tämän kertovan siitä, että sosiaalitoimella on jo kaikki heidän tarvitsemansa asiantuntemus ja tieto lapsen tilanteesta ja asioidossa.

Ittel tulee vähän semmonen olo, et eiköhän asiat sit hoideta siel jos ei meil edes ilmoteta asiast.(H4)

Yksi haastateltavista koki tarvitsevansa sosiaalitoimelta ilmoitusta sitäkin varten, että hän voisi paremmin tukea alaisiaan, etenkin perhepäivähoitajia. Perhepäivähoitajat tekevät työtään yksin eikä heillä näin ollen ole siis tukea edes muilta työntekijöiltä samalla tavalla kuin päiväkodeissa työskentelevillä työntekijöillä on. Tällöin korostuu esimiehen rooli.

Perhepäivähoitajaki tekee yksinäist työtä ja esimiehen pitäis olla hyvin ki sit tukemassa ni kyl pitäis ol niinku heti ilmotusta niistä.(H4)

Yksi haastateltavista nosti tärkeäksi jo pelkästään konsultaatioavun saamisen sosiaalitoimelta. Näin päivähoidosta voisi soittaa jo pienemmistäkin asioista ja kysyä sosi-

aalityöntekijän mielipidettä ja ehdotuksia asiaan, puhumatta perheestä vielä edes nimiä käyttäen.

Ongelmana lastensuojeluilmoituksen tekemisessä yhden haastateltavan mielestä on myös siihen liittyvä kynnys. Kynnys muodostuu enimmäkseen pelosta vanhempien reaktioon. Haastateltavan mukaan huolen puheeksiottaminen on jo itsessään välillä vaikeaa, saatiakaan että aletaan puhua lastensuojeluilmoituksesta. Hänen mielestään vielä nykypäivänäkin vanhemmat saattavat reagoida ilmoitukseen hyvin negatiivisesti, koska pelkäävät lastensa huostaanottoa.

Monella on se just pelko, et sit lastensuojeluilmoitus tehdään ni sit ne lapset viedäänki pois.(H4)

8 YHTEENVETO JA POHDINTA

Opinnäytetyössäni olen lähtenyt hakemaan vastauksia seuraaviin kysymyksiin: miten lastensuojeluilmoitusten tekeminen on organisoitu eri päiväkodeissa, liittyykö lastensuojeluilmoitusten tekemiseen jonkinlaista kynnystä, onko ilmoituksia tehty ja kuinka paljon ja onko tilanteita, joissa lastensuojeluilmoituksen tekoa on harkittu, muttei tehty. Vastauksia näihin kysymyksiin hain haastatteleamalla neljää varhaiskasvatuksen alue-esimiestä. Haastattelut tein teemahaastattelumenetelmällä. Analyysimetodinä käytin induktiivista sisällönanalyysia.

Hanna-Mari Savolainen kertoo lehdistötiedotteessa, että varhaiskasvatuksen piiristä tehdään vähemmän lastensuojeluilmoituksia, kuin muilta viranomaistahoilta. Esimerkiksi Helsingissä vuonna 2011 kaikista lastensuojeluilmoituksista 1,8 % tuli päivähoiton kautta, mikä on erittäin vähän. (Savolainen 2012.) Omankin tutkimukseni mukaan varhaiskasvatuksesta ei juurikaan lastensuojeluilmoituksia tehdä. Tutkimustulosteni pohjalta en kuitenkaan näe tätä pelkästään huonona asiana, sillä haastateltavat antoivat siihen hyviä syitä. Varhaiskasvatuksella on oma laaja tukiverkkonsa, joten lapsen ja perheen mahdollisia ongelmia, pystytään käymään läpi jo niiden avul-

la. Tutkimukseni mukaan sellaista ongelmaa ei siis olekaan, etteikö varhaiskasvatuksesta tehtäisi lastensuojeluilmoituksia, vaan heillä ei ole siihen yksinkertaisesti tarvetta. He eivät kuitenkaan jätä huomioimatta lapsesta herännyttä huolta, vaan hoitavat asiaa itse oman tukiverkkonsa avulla. Tutkimukseni perusteella lastensuojeluilmoitusten teko päiväkodeissa ei pääsääntöisesti ole ongelmallista eikä siihen ole kynnystä, vaan se tehdään automaattisesti, kun tekeminen nähdään aiheelliseksi. Erittäin mielenkiintoinen näkemys minusta on juuri se, että lapsesta saatetaan jo nähdä päivähoitossa, ettei kouluvuosista tule helppoja, mutta vielä päivähoitossa lapsen arki saadaan pyörimään. Tämä on ymmärrettävää, sillä kouluun menon myötä lapsen elämä muuttuu huomattavasti. Lasta ei enää valvota ja seurata yhtä tarkasti kuin päivähoitossa, joten riski ongelmien kasvamiseen suurenee.

Ennakkokäsityksenä minulla oli, että lastensuojeluilmoitusten vähyyteen vaikuttaisi ilmoituksen tekemiseen liittyvä kynnys. Päivähoidon työntekijät ovat miltei joka päivä yhteistyössä vanhempien kanssa ja joutuvat olemaan vielä lastensuojeluilmoituksen jälkeenkin. Vanhemmat saattavat suhtautua lastensuojeluilmoituksen tekoon hyvinkin negatiivisesti ja olin ajatellut, että pelko vanhempien reaktiosta, saattaisi asettaa kynnyksen ilmoituksen teolle. Tutkimustani tehdessä yllätyin kuitenkin positiivisesti, että pääsääntöisesti tällaista kynnystä ei ole vaan ilmoitus tehdään automaattisesti, jos se koetaan tarpeelliseksi. Tutkimustulosteni mukaan joskus se saattaa kuitenkin vaikuttaa päätökseen lastensuojeluilmoituksen tekemisestä, koska ennakkokäsityksenä on, että vanhemmat pelkäävät lastensa huostaanottoa. Vaikka vanhemmat tätä pelkäisivätkin, niin heidän kanssaan tulisi keskustella asiasta ja kertoa, ettei se millään muotoa ole ensimmäinen vaihtoehto sosiaalitoimessakaan. Huostaanotto on viimesijainen toimenpide, joka on mahdollista vain jos avohuollon tukitoimet on todettu riittämättömiksi tai niitä ei ole kyseisessä tapauksessa mahdollista järjestää (Räty 2012, 312).

Opinnäytetyöni perusteella päiväkodit tekevät hyvää yhteistyötä lasten vanhempien kanssa. Lapsen asioista keskustellaan vanhempien kanssa päivittäin, joten molemmat osapuolet ovat selvillä lapsen kuulumisista niin kotona kuin päivähoitossa. Päivittäisissä keskusteluissa päiväkodin henkilökunta pystyy ottamaan puheeksi myös huolta herättäviä asioita jo ennen niiden paisumista suuremmiksi. Tärkeää mielestäni on myös, että mikäli huoli kasvaa niin suureksi, että päiväkodista pitää tehdä lastensuo-

jeluilmoitus, sen teosta kerrotaan vanhemmille etukäteen eikä toimita salaa vanhempien selän takana.

Tulosteni perusteella pidän huolta herättävänä asiana sitä, että päiväkodista ei välttämättä tehdä lastensuojeluilmoitusta, mikäli lastensuojeluasiakkuus on jo olemassa. Tässä kohtaa rikotaan jo lastensuojelulaissa säädettyä ilmoitusvelvollisuutta. Tutkimusta tehdessäni minulle tuli sellainen tunne, että varhaiskasvatuksen työntekijöitä ärsyttää sosiaalitoimen vähäinen yhteydenpito päivähoitoon ja se saattaa vaikuttaa siihen, ettei lastensuojeluilmoitusta tehdä. Ajatuksena tuntui olevan se, ettei päivähoidostakaan haluta pitää yhteyttä, kun ei pidetä sosiaalitoimestakaan. Ymmärrän mahdollisen ärtymyksen siitä, ettei sosiaalitoimen puolelta tule tiedonantoja eikä kyselyjä lapsesta, mutta tämä ei saisi vaikuttaa lastensuojeluilmoitusten tekemiseen, sillä se ei millään tavalla tue lapsen kasvua ja kehitystä. Lastensuojeluilmoitus tulisi aina tehdä tilanteissa, joissa kriteerit sen tekemiselle täyttyy, sillä pelkkä puhe vanhempien kanssa ei välttämättä johda mihinkään. Ja vaikka lastensuojelunasiakkuus olisi olemassa niin sosiaalitoimi saattaa olla kyseisestä ongelmasta täysin tietämätön, joten heidänkin tulisi sellaisesta tietoa saada, että voisivat mahdollisimman hyvin auttaa lasta ja hänen perhettään. Ja vaikka sosiaalitoimesta oltaisiinkin jo tietoisia asioita, niin jo sekin saattaa olla tärkeää tietoa heille, että kyseinen ongelma näkyy myös päivähoidossa. Varhaiskasvatuksen ja sosiaalitoimen yhteistyön parantamisella tämä ongelma varmasti poistuisi. Lastensuojeluilmoituksia ei edes aina tarvittaisi sellaisten perheiden asioissa, joilla lastensuojelun asiakkuus jo on, jos varhaiskasvatus ja sosiaalitoimi tekisivät tiiviisti yhteistyötä. Tieto ja mahdollinen huoli kulkeutuisi jo muutenkin luontevasti sosiaalitoimelle. Minusta lastensuojeluilmoituksen tekemisen ei muutenkaan kuuluisi olla ainut tapa olla yhteydessä sosiaalitoimeen vaan tulisi olla myös numero, josta saisi konsultaatioapua ja asioista voitaisiin keskustella ensin nimettömästäkin. Tutkimustulosteni mukaan varhaiskasvatuksessa toivotaankin tällaista palvelua.

Opinnäytetyöni mukaan ongelmat lastensuojeluilmoituksissa pohjautuivat suurimmilta osin informaation kulun vähyyteen sosiaalitoimesta varhaiskasvatukseen sekä ylipäätään heidän väliseensä yhteistyön puutteeseen. Samaan tutkimustulokseen on päässyt myös Kaukola omassa opinnäytetyössään. Hänen opinnäytetyönsä mukaan varhaiskasvatuksen henkilökunnan mielestä yhteistyö sosiaalitoimen kanssa ei ollut

toimivaa, eikä työntekijöiden mielestä voinut ylipäättään puhua ollenkaan yhteistyöstä. (Kaukola 2013, 54.) Tutkimukseni mukaan varhaiskasvatuksen työntekijät haluaisivat olla jollakin tavalla mukana lastensuojeluprosessin etenemisessä lastensuojeluilmoituksen jälkeen ja toivovat ainakin jonkinlaista yhteydenottoa sosiaalityöntekijältä. Tulosteni mukaan yhtenä parannuskeinona päivähoidossa nähtiin, että sosiaalitoimen tulisi pyytää vanhemmilta heti lupaa olla yhteydessä päivähoitoon, jolloin salassapitovelvollisuus väistyisi tieltä. Yhteistyö on sallittua silloin, kun salassa pidettävän tiedon paljastamiseen on saatu sen lupa, jonka salaisuudesta on kysymys (Mahkonen 2012, 132). Vaikka vanhemmat eivät olisikaan suostuvaisia, niin jossakin määrin moniammatillinen yhteistyö on kuitenkin sallittua. Salassapitovelvollisuuden sanotaan usein olevan yhteistyön esteenä, vaikka pääsääntöisesti laki sallii yhteistyön silloin, kun eri sektoreilla toimivien perustehtävät ovat samansuuntaisia, esimerkiksi taustalla kaikilla on lapsen hoidon asianmukainen järjestäminen, sekä jos salassapitovelvollisuudesta irtaantuminen on välttämätöntä lapsen edun toteutumiseksi (Mahkonen 2012, 120-134). Päiväkodit kokevat olevansa niin sanotusti pimenossa, kun heille ei tule mitään ilmoitusta huolta herättävän perheen tilanteesta. Päivähoidon järjestämisen ja lapsen käytöksen ymmärtämisen kannalta jonkinlainen tieto olisi äärettömän tärkeää varhaiskasvatuksen henkilökunnalle, jotta hekin voisivat toimia parhaalla mahdollisella tavalla lapsen avuksi.

Tutkimustulosteni mukaan päivähoitoon ei koettu tarpeelliseksi ylimääräisiä perehdytyksiä lastensuojeluilmoituksiin. Minun aineistoni pohjautui esimiesten näkökulmaan, mutta Kaukola on opinnäytetyössään tullut eri tulokseen hänen haastatellessaan varhaiskasvatuksen henkilökuntaa. On tullut ilmi, että osa henkilökunnasta on kokenut lastensuojelu prosessin vieraaksi ja he ovat toivoneet asiaan perehdytystä. (Kaukola 2013, 54.) Koen itsekin, että varhaiskasvatuksen henkilökunnalle ei olisi ainakaan haittaa saada lisää informaatiota lastensuojeluilmoituksista ja lastensuojelusta yleensä. Vaikka ei järjestettäisikään varsinaisia koulutuksia, niin yhteistyön parantamiseksi minusta olisi hyvä, että tietyin väliajoin, esimerkiksi 2-3 kertaa vuodessa, sosiaalityöntekijä kävisi puhumassa päiväkodeissa. Näin molemmin puolin tulisivat kasvot tutummiksi ja sosiaalityöntekijä pystyisi välittämään uutta tietoa myös päiväkotiin esimerkiksi jos jotkin lomakkeet tai numerot muuttuvat. Nämä käynnit voisivat toimia myös konsultaatiotilaisuuksina, jolloin varhaiskasvatuksen työntekijät voisivat kasvotusten puhua sosiaalityöntekijän kanssa mahdollisista huol-

ta herättävistä asioista. Yhteistyötä parantaisi myös päiväkotipalaverit, joissa olisi mukana ryhmässä toimiva ohjaaja tai lastentarhaopettaja, päiväkodin johtaja, sosiaalityöntekijä ja perhe, jonka asioita käsitellään. Tällaisen palaverin avulla päivähoito saisi tarvitsemansa ja toivomansa tiedon perheen tilanteesta ja sosiaalitoimi saisi käyttöönsä varhaiskasvatuksen työntekijöiden ammattitaidon. Varhaiskasvatuksen henkilökunta hoitaa lasta ison osan päivästä ja koulutuksiensakin myötä he osaavat havainnoida ja arvioida lasta eri tavalla kuin esimerkiksi lapsen vanhemmat ja sukulaiset.

Opinnäytetyöni avulla sain itse vielä syvemmän käsityksen lastensuojeluilmoituksista ja etenkin niiden tekemisestä varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyöni kautta myös lastensuojelulaki selkeytyi minulle entisestään. Monissa sosiaalialan työpaikoissa, etenkin sellaisissa, jotka kiinnostavat minua itseäni, näistä tiedoista tulee olemaan hyötyä. Opinnäytetyöni tulee myös kiinnittämään päiväkodin työntekijöiden huomion lastensuojeluilmoituksiin ja toivottavasti lisää heidän tietoaan ja ymmärrystään asiasta.

Jälkeenpäin ajatellen opinnäytetyöni aineiston hankintaa varten olisi voinut vielä haastatella kunnan kiertävää erityislastentarhaopettajaa. Jokainen haastateltavistani kertoi hänen olevan mukana suurimmassa osassa tapauksia, joissa huoli on herännyt. Hänellä olisi näin ollen voinut olla myös hyvin paljon tietoa lastensuojeluilmoituksen tekoprosessista varhaiskasvatuksessa. Jatkotutkimuksena olisi hyvä haastatella sosiaalitoimen työntekijöitä, kysellen heidän näkökulmaansa varhaiskasvatuksen tekemisiin tai tekemättä jättämiin lastensuojeluilmoituksiin. Rajasin itse sosiaalitoimen puolen pois, ettei työstäni tule liian laaja, mutta olisi erittäin mielenkiintoista kuulla heidänkin kantansa ja heidän mahdollisia toiveitaan taas vastaavasti varhaiskasvatuksen henkilökunnan toimintaan. Toisaalta olisi mielenkiintoista haastatella myös varhaiskasvatuksen työntekijöitä, eikä vain esimiehiä ja vertailla miten esimiesten ja työntekijöiden näkemykset eroavat toisistaan vai eroavatko mitenkään.

LÄHDELUETTELO

- Alasuutari, P. 2007. Laadullinen tutkimus. 6. painos. Tampere: Vastapaino.
- Anntila, P. 1998. Laadullisen tutkimuksen validiteetti. Viitattu 28.10.2014. <http://www.metodix.com>
- Eriksson, E. & Arnkil, E. 2012. Huoli puheeksi –opas varhaisista dialogeista. 8. painos. Stakes.
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2007. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1, 25-43. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Eskola, J. 2007. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2, 159-183. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Forss, P. & Vatula-Pimiä, M. 2014. Sosiaalinen turva ja hyvinvointi. 5. painos. Helsinki: Edita.
- Glauert, E., Heal, C. & Cook, J. 2007. Knowledge and understanding of the world. Teoksessa Riley, J. Learning in the early years 3-7. 2. painos. Lontoo: SAGE Publications Ltd, 133-165.
- Heikkilä, M., Välimäki, A. & Ihalainen, S. 2007. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2. painos. Helsinki: Stakes. Viitattu 16.9.2014. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2010. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Howard, J. 2010. Making the most of play in the early years: The importance of children's perceptions. Teoksessa Broadhead, P., Howard, J. & Wood, E. Play and learning in the early years. Lontoo: SAGE Publications Ltd, 145-160.
- Hujala, E., Puroila, A., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Edufin Oy.
- Häkkä, A., Kuokkanen, H. & Virolainen, A. 2014. Lapsen parhaaksi. 3. painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Järvenpään Yksityisten Perhepäivähoitajien yhdistyksen www-sivut. 2014. Viitattu 23.09.2014. <http://www.perhepaivahoito.suntuubi.com/?cat=1>
- Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.

Kalliala, M. 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoitossa. Helsinki: Gaudeamus.

Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kaukola, S. 2013. "Sitä ei saa olla vaiti, jos kyse on lapsen edusta" : Varhaiskasvattajien näkökulmia lastensuojeluilmoituksista ja yhteistyöstä lasten-suojelun kanssa. AMK-opinnäytetyö. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Viitattu 28.10.2014. <https://www.theseus.fi/handle/10024/64396>

Keskinen, S. 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Kuula, A. & Tiitinen, S. 2010. Eettiset kysymykset ja haastattelujen jatkokäyttö. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 446-459.

Lastenjanuorten hyvinvointisuunnitelman laadinta kunnissa. 2009. 2. painos. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Lastensuojelulaki. 2007. 22.7.2011/925 muutoksineen.

Latvala, E. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2003. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: sisällönanalyysi. Teoksessa Janhonen, S. & Nikkonen, M. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. 2. painos. Helsinki: WSOY, 21-43.

Mahkonen, S. 2010. Lastensuojelu ja laki. 3. painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Mahkonen, S. 2012. Päivähoito ja laki. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Peltonen, H. 2004. Kasvattajana sosiaali- ja terveysalan ammattiteissa. 4. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Puustinen-Korhonen, A. 2011. Lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuus (25 §) muuttuu 1.1.2012. Viitattu 4.9.2014. <http://www.kunnat.net>

Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 9-38.

Räty, T. 2012. Lastensuojelulaki, Käytäntö ja soveltaminen. 2. painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Savolainen, H. 2012. Lastensuojelun ja päivähoiton yhteistyötä kehitettävä. Viitattu 23.10.2014. <http://www.lskl.fi>

Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut. 2014. Viitattu 23.9.2014. www.stm.fi

Sosiaaliportin www-sivut. 2014. Viitattu 2.9.2014. www.sosiaaliportti.fi

Taskinen, S. 2010. Lastensuojelulain soveltaminen. Helsinki: WSOYpro Oy.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. Viitattu 9.9.2014. www.thl.fi

Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Unicefin www-sivut. Viitattu 12.9.2014. www.unicef.fi

TEEMAHAASTATTELURUNKO

Päiväkoti/yksiköt

- henkilöstö (lkm, koulutukset)
- yksikköjen lkm
- lasten lkm

Lastensuojeluilmoitukset

- tehdyt ilmoitukset
- tilanteet, joissa harkittu, muttei tehty
- lastensuojeluilmoituksen tekoprosessin parannusehdotukset
- prosessissa mukana olo ilmoituksen teon jälkeen

Ilmoituksen tekoprosessi

- kriteeristö
- prosessin eteneminen
- vastuu ilmoituksen teosta
- yhteistyö vanhempien kanssa

Perehdytys

- työntekijöiden tietopohja ilmoituksista
- perehdytyksen laajuus
- koulutukset
- yhteistyö sosiaalitoimen kanssa